

Boris: En klog mand pisser ikke mod vinden

Af **Matt Qvortup**

Boris Johnsons og De Konservatives valgsejr i Storbritannien er paradoksalt nok et tegn på en venstredrejning – om end én, der er kombineret med nationalromantik.

“Han lignede mest af alt en mand, der var løbet gennem en hæk, efter at have gledet ned af et nedløbsrør, efter være blevet opdaget i den forkerte dobbeltseng. Der var underligt, men han higede efter at læse om sin egen selvdestruktion, og der var noget helt igennem vanvittigt over den løbebane, han havde fulgt. Han var ikke helt igennem akkratisk. Måske kunne det bedst beskrives som en thanatos-drift”.

Sådan lyder en beskrivelse af politikerens Roger Barlow, hovedpersonen i en roman skrevet af ingen anden end den nyligt genvalgte britiske premierminister Boris Johnson i dennes roman *Seventy-Two Virgins*. Den udkom i 2005.

Romanen fortæller historien om en britisk politiker, der lever i en evig frygt for at blive hængt ud af tabloidpressen for sit kaotiske privatliv, en politiker, der er vittig, munter, men ikke synderlig bebyrdet af ideologisk overbevisning.

Altid på kanten

Der er mere end en god del introspektion i dette mini-portræt – eller skulle vi sige selvportræt? At Boris Johnson er den første britiske premierminister siden Benjamin Disraeli (1804-1881), der har skrevet en skønlitterær roman, er ikke uvæsentligt. Ej heller er det tilfældigt, at hovedpersonen i Johnsons roman har en halvdum praktikant fra en overklassefamilie, der hedder Cameron.

Men det er sproget i det lille udsnit, der siger mest om den 55-årige britiske politiker. Ordet *'thanatos-drift'* er muligvis kendt for de, der har læst Sig-

Matt Qvortrup er professor i statskundskab ved Coventry University. Som ekspert i europæisk politik har han bl.a. vundet en PSA-pris for sin forskning indenfor politiske institutioner og har haft stor succes med sin bog *Angela Merkel: Europe's Most Influential Leader*. Han har skrevet og redigeret flere bøger om britisk politik, blandt andre *The British Constitution: Continuity and Change*. Hans bog *The Referendum in British Politics: A History* bliver udgivet i år.

mund Freuds skrifter om 'dødsdriften' – som dette normalt oversættes til på dansk.

Ordet 'akratisk' er ikke et, man kan slå op i en ordbog, og er næppe kendt af andre end klassiske filologer og andre med kendskab til oldgræsk filosofihistorie. Ordet blev først brugt af store filosof Platon omkring 380 f.v.t., og blev senere defineret af hans næsten ligeså store kollega Aristoteles omkring 40 år senere. At være 'akratisk' er – skriver filosofen – at mangle 'selvbeherskelse'. Man er "akratisk, hvis man gør det, man ved er forkert".

Enhver, der har fulgt Boris Johnsons karriere, vil finde mange beviser på, at beskrivelsen af hovedpersonen i *Seventy-Two Virgins* er selvbiografisk. Der er i hvert fald en del af hans handlinger, som med rette kan betegnes som akratiske. Mens Johnson var overborgmester i London, godkendte han et tilskud til "iværksætteren" Jennifer Arcuri. Han modtog også enetimer i det, han kaldte 'teknologikendskab' fra erhvervskvinden. Det viste sig senere, at Arcuri var pole-dancer og at hun havde et amorøst forhold til Johnson.

Den slags kan man tilgive. Men at 'iværksætteren' fik et offentligt tilskud og fik rejser betalt, er på kanten af, hvad der er lovligt. Dette er ikke en enlig svale. Den to gange fraskilte Johnsons privatliv er mere end blot udsvævende.

Og så er der de andre blakkede dele af generaliebladet. Som student var Johnson formand for studenterforeningen The Oxford Union. Han forsøgte sig først som højreorienteret thatcherist – og tabte. Året efter blev

han valgt, efter en politisk metamorfose. Principper var ikke væsentlige. "Do you have any convictions?" Blev Johnson spurgt, "only for speeding" – sagde den senere premierminister – og spillede fiffigt på at ordet 'conviction' kan betyde både en 'dom' og en 'anskuelse'.

Han var ikke specielt flittig og levede et excentrisk liv. Han var notorisk medlem af den såkaldte Bullingdon Club. Den danske filminstruktør Lone Scherfig lavede senere filmen *The Riot Club* om overklassestudenternes gebærder; ydmygelser af prostituerede og restauranter, der blev smadret. En af hovedpersonerne var Johnson.

Også efter studietiden opførte han sig mindre end anstændigt. I begyndelsen af 1990'erne hyrede Johnson en 'gorilla' til at banke journalistkollegaen Stuart Collier. (Denne historie er senest blevet bekræftet i The Guardian 14. juni i år).

Jovist, det er nu tredive år siden. Men det var kun sidste sommer, at politiet blev tilkaldt efter et husspektakel – med adskillige vidner! Som journalisten Eddie Mair sagde til Boris Johnson i et berømt interview: "you are not a nice man, really".

En populær karakter

Der findes i arkiverne på Danmarks Radio et klip fra 1992. Det er fra den aften, hvor et lille flertal af danskerne stemte 'nej' til Maastrichttraktaten. I klippet ringer en ung velklædt mand med pænt klippet kort blondt hår til redaktionen. Han trygler, på velformuleret Oxford-engelsk om, at få forlænget sin deadline. For, siger han, der er sket noget enestående. Senere i sin karriere

skrev Johnson, at han var årsagen til, at danskerne stemte imod Unionen.

Dette er lidt af en overdrivelse. Men slige uvederhæftige udtalelser har ofte karakteriseret Johnson, og det både før og efter, han blev politiker.

Efter en middelmådig eksamen (han fik en Master of Arts i latin) blev Johnson ansat som Europa-korrespondent for *The Daily Telegraph*. Hans far havde arbejdet for Kommissionen i Bruxelles, og Boris havde som barn gået i skole i den belgiske hovedstad og kunne tale tåleligt fransk.

At være EF-korrespondent (som det dengang hed) var ikke glamorøst. Men den ambitiøse unge rapporter formåede at gøre kedelige historier om regulativer og direktiver til forsidehistorier, mestendels ved at overdrive og opfinde eksempler på Fællesskabernes angiveligt overdrevne bureaukrati. Sonia Purnell, Johnsons kollega fra de sene 1990'ere, beskrev i biografien *Just Boris: A Tale of Blond Ambition*, hvordan han skrev historier om, at EF ville forbyde børn at puste balloner op og indføre øvre grænser for størrelsen af kondomer. Ingen af disse historier var sande, men populære blandt læserne af den national-konservative avis.

Alt dette kunne – hvis det ikke var sandt – blive opfattet som et karaktermord. Men faktum er, at den britiske befolkning (selv mange af dem, der ikke stemmer Konservativt) er charmeret af denne politiske figur. Der er noget besnærende ved en *bad boy* – især når han optræder med charme og selv-tillid. Som overborgmester i London var han ukontroversiel og gennemførte ikke meget. Som udenrigsminister

2016-2017 var han kendt for at være doven og uforberedt.

Boris Johnson er et fænomen mere end en politiker. Og hele hans familie minder mere om The Kardashians end om Kennedy-klanen; både hans søster Rachel Johnson og hans far Stanley er kendte fra deres medvirken i reality-TV-programmer. Søsteren medvirkede i *Celebrity Big Brother* – Boris Johnsons far var med i den engelske pendant til 'Jeg er en celebrity – få mig væk herfra'.

Journalisten Fintan O'Toole har skrevet (i augustnummeret af *The New York Review of Books*), at Johnson er en rolle mere end en virkelig person. Hans rigtige navn er Alexander Boris de Pfeffel Johnson. Hans nærmeste kalder han Alexander, eller blot 'Al'. Men i offentligheden er han 'Boris'; en lille (173 cm) og buttet mand, der klipper sit eget hår og som mumler med overklasseaccent.

Denne 'figur' er nøje indstuderet. Boris er præsenteret som en original og et overklasseløg. Han har gået på privatskole i Eton. Det er derfor han bruger ord som 'akratisk'. For England er et klassesamfund, og der er stadig en for udlændinge surrealistisk accept af, at der er 'Herskab og Tjenestefolk' – eller et "*Upstairs and Downstairs*" – som TV-serien hed på originalsproget.

Ventredrejning af politikken

"Han er født til at regere", sagde receptionisten i mit lokale motionscenter. 'Pete', som han hedder, er ufaglært, bruger sin fritid på at reparere gamle biler, tjener lidt over mindstelønnen – og stemmer for Brexit og på Boris.

Det er ikke så underligt, som det lyder. At Boris og hans parti i begyndelsen af december blev genvalgt med et overvældende flertal i det britiske Underhus, er et tegn på normalitet. (Det Konservative Parti vandt 43 procent

At Boris Johnson er den første britiske premierminister siden Benjamin Disraeli, der har skrevet en skønlitterær roman, er ikke uvæsentligt.

af stemmerne og 365 af de 650 pladser i The House of Commons – et flertal på 80 pladser – Labour tabte otte procent!).

Nogle på venstrefløjen har antydet, at de arbejdere, der stemte på Boris, ikke kender deres eget bedste. Den slags undskyldninger ser man tit. Det gør dem ikke mere rigtige.

Faktum er, at De Konservative under Johnson er vendt tilbage til deres originale rødder. Det er en udbredt, men fejlagtig opfattelse, at Storbritannien er et land uden sociallovgivning; et samfund, der minder mere om USA end om en europæisk velfærdsstat.

Det modsatte er tilfældet. Den victorianske præmierminister (og romanforfatter) Benjamin Disraeli (1804-1881) var den første politiker, der indførte en form for offentlig sygesikring og pension for de gamle. Det var i 1870'erne. Disraeli var også Konservativ.

Briterne har således en lang tradition for social lovgivning. I 1911 var Storbritannien det første land, der indførte arbejdsløshedsunderstøttelse, da parlamentet vedtog *The National Insurance Act 1911*. I slutningen af Anden Verdenskrig skrev den libe-

rale embedsmand William Beveridge en berømt rapport om det sociale sikkerhedsnet. Denne sikrede et socialsystem baseret på rettighedsprincippet og ikke på forsikringsprincippet. Modsat i Tyskland skal man ikke betale til sin sygeforsikring for at være berettiget til hjælp. I lighed med Danmark har alle ret til socialhjælp. I modsætning til for eksempel i Sverige er det gratis at gå til lægen.

Selvom der har været nedskæringer de seneste år, ønsker Johnsons konservative regering at bruge *mere* på offentlig sygesikring – selv hvis det fører til skattestigninger. Hvis der er sket et politisk skifte på socialpolitikken, er det et ryk til venstre. Det giver derfor *ikke* mening at tale om en højredrejning af britisk politik. Hvad der har ændret sig, er Brexit. At Storbritannien vil forlade EU, er et udslag af en genopstandelse af den nationalistiske politik, som Benjamin Disraeli også stod for.

Tilbage til rødderne

Der er mange paralleller mellem 1860'erne og i dag. Dengang gjorde Disraeli op med den liberalistiske konservatisme, der havde karakteriseret partiet, siden det blev grundlagt af Sir Robert Peel i 1840'erne.

Inden da havde partiet været de socialkonservative *Tories*, men indførelsen af en (delvis) demokratisk forfatning i 1832 betød, at det gamle aristokratiske parti skulle søge nye vælgere. Peel forsøgte, uden meget held, at appellere til borgerskabet i byerne. Disraeli indså, at det ikke kun-

ne sikre et flertal. Han appellerede til arbejderne – men ønskede at bevare klasseforskellene.

Da De Konservative kom til magten i slutningen af 1860'erne, var det på et program, der kombinerede sociallovgivning med patriotisme; tryghed i hjemlandet og imperialismen i kolonierne. Det gav arbejderne stolthed og social sikkerhed.

Det er tankevækkende – og ikke nogen tilfældighed – at Boris Johnson taler om 'One Nation Conservatism'; et begreb, der blev opfundet af hans kollega fra victoriatiden.

"Jeg tror," sagde Disraeli i 1876, "at vi har vundet arbejdernes tillid, og at vi vil bevare den".

Det var i hans anden valgperiode, efter han havde gennemført *Employers and Workmen Act 1875*; en lov, der sikrede arbejderne de samme lovfæstede rettigheder som arbejdsgiverne.

Det ændrede sig, da partiet Labour blev De Konservatives væsentligste politiske modstander omkring 1920. I det tyvende århundrede var De Konservative erhvervslivets og de selvstændige parti. Nu søger Johnson tilbage til Disraeli. At han, lederen af kapitalisternes parti, har været alt andet end positivt stemt overfor de store virksomheder og erhvervsorganisationer, er sigende. Især når de har kritiseret Brexit. Financial Times var rystet, da Johnson i 2018 affærdigede kritikken af De Konservatives politik med ordene "fuck business". Johnson tog kritikken med ophøjet ro, og synes endog at nyde dommen fra børsmæglerens avis.

Disraeli ville aldrig have udtalt sig på samme farverige måde, men gjorde også en dyd af ikke at fremstå som talsmand for de velbjegete.

I dag gør Boris Johnson på tilsvarende vis op med Margaret Thatchers kapitalisme og frie markedsliberalisme. Umiddelbart efter valgsejren sagde Johnson: "Jeg har et budskab til dem, der stemte på os i går, og især til dem, der stemte på os De Konservative, os *One-Nation-Konservative*, for første gang, og," fortsatte han, "det er, at vi ikke vil tage jer for givet." De Konservative under Johnson vil holde deres valgløfter på sundheds- og socialpolitikken.

Boris Johnson er et fænomen mere end en politiker. Brexit

Men det kan blive vanskeligt, hvis man også skal holde

valgløfterne om Brexit. Hvis der bliver et 'hårdt Brexit', vil økonomien styrt-dykke. Det vil i første omgang ramme de vælgere i Nordengland, der har givet De Konservative deres stemme til låns.

Det mest sandsynlige er, at Johnsons regering accepterer EU's regler – og enddog bidrager til Unionens budget. Der er flere grunde til at tro, at Boris vil acceptere et 'blødt Brexit'. Den aftale, han indgik med EU i oktober, var én, der – fra EU modstandernes synspunkt – var værre, end den der var blevet indgået af hans forgænger Theresa May.

I realiteten accepterede Johnson en indre grænse mellem Nordirland og resten af kongedømmet. Det var noget, Theresa May tidligere havde sagt, at "ingen britisk premierminister nogen-

sinde ville gøre”. At denne aftale blev accepteret af Johnson – bannerføreren for Brexit – siger noget om hans fleksibilitet og ditto pragmatisme. Meget tyder på, at man sigter efter et forhold til EU, der minder om det, som Schweiz har. Storbritannien vil være udenfor EU, men vil stiltiende acceptere Unionsens regler. Det er kosmetik, men den slags er ikke fremmed for pragmatiker Johnson.

Udadtil vil Johnson følge Disraelis nationalisme. I moderniseret form, begribelig vis! Og det betyder, at Storbritannien vil blive en forstørret udgave af Norge. Eller *'Norway with Nukes'*, som det i visse kredse er blevet døbt.

De Konservative skal dog ikke være for selvsikre. De vandt kun med én procent mere end ved valget i 2017. Deres store flertal over Labour er historisk set ikke unikt. Tony Blair havde et flertal, der var mere end dobbelt så stort i 1997, hvor han havde mere end 179 flere medlemmer end alle de andre partier til sammen. Labours valgnederlag i 2019 var historisk. Men det var ikke værre end i 1983, hvor partiet med et tilsvarende program om nationaliseringer vandt 32,2 procent af stemmerne. Det var den samme stemmeandel, partiet vandt i december i fjor.

Der er også andre problemer for Johnson. De skotske nationalister (SNP) vandt 48 af landsdelens 56 pladser og kræver en ny folkeafstemning om selvstændighed. Det kan blive en betydelig hovedpine for Johnson.

Kaos før lukketid

Alt dette kan ikke ses isoleret. At Boris Johnson vandt valget – og at det over-

hovedet blev udskrevet – er en væsentlig faktor, som ikke kan undervurderes.

Efter Johnson tiltrådte som premierminister i sommeren 2019, var der flere sammenstød med parlamentet. Da et flertal forsøgte at vedtage en lov, der ville udskyde briternes udtrædelse af EU til januar 2020, krævede Johnson nyvalg. Men under den såkaldte *Fix Term Parliament Act* – vedtaget af den tidligere konservativt-liberale regering i 2011 – kan premierministeren ikke udskrive nyvalg. For at gøre dette kræves der et to tredjedeles flertal. Det var der ikke. Da denne strategi ikke virkede, opløste Johnson parlamentet.

At parlamentet blev sendt på en månedlang ferie med det officielle formål at forberede trontalen, blev – ikke overraskende – mødt med bestyrtelse.

Beslutningen var – hævdede kritikerne – ulovlig. Det ræsonnement blev underkendt af de engelske domstole, men Skotlands højeste domstol var enig med sagsøgerne. Spørgsmålet blev derefter sendt til den britiske højesteret. 24. september fandt The Supreme Court, at Johnson havde brudt loven og at den såkaldte *prorogation* var uden retsvirkning.

Parlamentet kom tilbage. Man vedtog den såkaldte Benn-lov. Johnson havde på daværende tidspunkt tabt *alle* afstemninger i parlamentet. Nogle talte om, at han kunne blive den kortest regerende premierminister siden George Canning – der i 1827 kun regerede i 118 dage.

Oppositionspartierne forhandlede. Men trods enigheden om at udsætte udtrædelsen af EU, kunne Brexit-modstanderne ikke blive enige om at etab-

lere en national samlingsregering. Da Boris Johnson indgik en aftale med EU – en aftale, der som nævnt var en accept af EU's (og især Irlands) krav, accepterede et flertal af Underhuset, at der blev udskrevet nyvalg.

At valgkampen var den mest beskidte i årtier, er velkendt. Det er lige såvel kendt, at Labours leder Jeremy Corbyn var den mest upopulære leder, siden man begyndte at lave meningsmålinger: Den venstresocialistiske politiker – der offentligt har støttet Cuba og Venezuela – havde formået næsten at slå Theresa May i 2017. Men Johnson var en modstander i en helt anden vægtklasse. Corbyn havde aldrig en jordisk chance.

Selvom Johnson under valgkampen nægtede at stille op til interviews, end-sige deltage i valgdueller, var der mindre mistillid til ham end til Corbyn. Det var ikke nogen overraskelse, at De Konservative vandt en komfortabel valgsejr 12. december.

Non contra ventum mingit

Og alt dette bringer os tilbage til Johnsons – i øvrigt meget underholdende og velskrevne – roman. I denne beskrives hovedpersonen – forfatterens altergo – som en fremragende stilist og en god taler, men også en, ”der kun-

ne smide det hele væk med en dum bemærkning”.

Gennem hele hans karriere har Johnson skrevet og sagt ting, som han senere fortrød. Homoseksuelle blev omtalt som ”numsedrenge i netundertrøjer” (*”bum boys in tank tops”*), muslimske kvinder mindede han om ”bankrøvere eller postkasser”. De racistiske bemærkninger om farvede fra Vestindien – som *”piccaninnies with watermelon smiles”* – kan ikke oversættes, men det er næppe heller nødvendigt!

”Vir prudens non contra ventum mingit” – lyder en sentens på latin. Da denne skribent mødte Johnson til en reception i 2006 på De Konservatives årsmøde, kunne jeg ikke nære mig for at teste hans berømmede sprogkundskaber. Jeg blev ikke skuffet.

”Ja,” sagde Johnson med et smil, ”det betyder ’en klog mand pisser ikke mod vinden’. Det bøjes mingo, mingis, mingit, mingamus, mingatis, mingant. Det har altid været mit motto.” Han holdt en kort pause, som om han tænkte sig om. ”Men om jeg har overholdt det, ved jeg ikke.”

Vi får se...

